

Національна академія наук України
Інститут регіональних досліджень

На правах рукопису

ХАНАС
Григорій Павлович

**Механізм взаємодії промислових підприємств і
фінансово-кредитних організацій
в процесі розвитку виробництва**

*Спеціальність: 08.06.01 - економіка підприємств
і форми господарювання*

Автореферат дисертації
на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів - 1995

ЛННБ України ім.В.Стефаніка

00755009 (Q)

AB-33.676

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті регіональних досліджень НАН України.

Науковий керівник: доктор економічних наук,
професор Бойко Євген Іванович

Офіційні опоненти: доктор економічних наук,
професор Тивончук Іван Опанасович

доктор економічних наук,
професор Башнянин Григорій Іванович

Провідна установа: Тернопільська академія народного господарства

Захист дисертації відбудеться «16» листопада 1996 р.
о 14 год на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.04.10.01
по захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора
наук в Інституті регіональних досліджень НАН України за адресою:
290026, м. Львів, вул. Козельницька, 4.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Інституту
регіональних досліджень НАН України

Автореферат розісланий «11» січня 1996 р.

вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

В.І. Жовтанецький

ЛНБ ім. В. Стефанишина
АН України

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

1.1 Актуальність дослідження

Ефективна економічна політика інтегрує суттєві положення науково-технічної, структурної, інвестиційної, фінансової, регіональної і інших видів політики, конкретизуючи реформування економіки. Однією з умов реалізації пріоритетів економічної політики є оздоровлення середовища, в якому проводять свою діяльність промислові підприємства.

Сьогоднішнє функціонування промислового виробництва проходить в умовах глибокої кризи, загрозливого спаду виробництва, інфляції, зниження створеного науково-виробничого потенціалу. Ріст витрат виробництва в цій ситуації спричинив різке погіршення фінансового стану товаровиробників, загострив проблему неплатежів. У вказаних умовах значно знизився інвестиційний потенціал.

Основною причиною такого стану економіки є перехід від адміністративно-командної системи до функціонування виробництва і господарства в цілому на засадах ринкових відносин. Однак, очевидно є й те, що в умовах економіки, яка реформується, необхідний ефективний розвиток адекватних ринковим механізмам нових організаційно-правових форм функціонування виробництва, які можуть забезпечити накопичення інвестиційних ресурсів, гнучкий маневр ними і принципову зацікавленість виробників в інноваціях.

Назріла необхідність докорінної зміни методів економічного стимулювання промислових підприємств і їх взаємодії з фінансово-кредитними структурами.

1.2 Ступінь дослідження тематики

Одним із шляхів подолання негативних явищ в розвитку промислового виробництва і розгортання його інтеграції з фінансовим капіталом є науково обґрунтований перегляд обмежень на об'єднання в різних формах підприємств і

фінансових організацій, перехресне володіння акціями і застосування заохочуючих заходів для організації широкомасштабної взаємодії фінансових і промислових груп. На часі створення умов для залучення інвестицій в найбільш перспективні галузі виробництва, створення інтегрованих організаційно-господарських структур, які здатні здійснювати розробку та виробництво конкурентноспроможної продукції.

Зазначені питання привертають підвищену увагу вітчизняних вчених.

Значні наукові доробки по проблемах розвитку промислового виробництва, формуванню підприємницьких структур з різними формами власності, організаційних формах виробництва, особливостях розвитку економіки України в перехідний період до ринку знайшли відображення в сучасній вітчизняній літературі.

В той же час в наукових працях останніх років в основному висвітлюються окремі сторони дієвості фінансово-кредитних механізмів у вирішенні короткострокових завдань промислових підприємств та досвід по цих питаннях зарубіжних країн.

Нові процеси в економіці обумовили необхідність поглиблення дослідження проблемних питань теорії і методології управління розвитком промислового виробництва, організації взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій як адекватної сучасним умовам форми фінансово-господарської діяльності.

На сучасному етапі економічного розвитку, коли ведеться інтенсивний пошук засобів подолання кризових явищ, взаємодія фінансово-кредитних організацій і промислових підприємств має не тільки особливу важливість, але й виняткову роль в формуванні стратегії використання обмежених фінансових ресурсів, зниження їх дефіцитності, підвищення їх ефективності. Саме ці важливі положення обумовили вибір теми, предмету, об'єкту, мети і завдань дослідження.

1.3 Мета і завдання дослідження

Метою дисертаційної роботи є розробка методологічних та методичних положень управління взаємодією промислових підприємств і фінансово-кредитних механізмів в процесі розвитку виробництва.

В цьому зв'язку виділені наступні основні завдання, вирішення яких дозволить виробити ефективні заходи вищевказаної проблеми:

- аналіз і узагальнення досвіду зарубіжних країн і вітчизняної практики з питань підприємництва та визначення методів та напрямків розвитку промислового виробництва;
- обґрунтування завдань і функцій організаційно-економічного механізму взаємодії;
- визначення принципів формування різноманітних форм сприяння розвитку промислових підприємств;
- розробка класифікації різних видів взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних структур;
- обґрунтування методів визначення економічної ефективності управління взаємодією промислового виробництва і фінансово-кредитних організацій.

1.4. Предмет, об'єкт і методологія дослідження.

Предметом дослідження є сутність і процеси організації взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій в умовах розвитку виробництва.

Об'єкт дослідження - промислові підприємства різних форм власності і фінансово-кредитні механізми України.

Методологічною основою дослідження стали сучасні теорії ринкової економіки, вітчизняні і зарубіжні наукові праці з питань розвитку промислового виробництва, його організаційних форм і ролі фінансового капіталу в цих процесах. В роботі використані закони України, які стосуються діяльності господарських утворень, процесів приватизації, інвестицій та інші нормативні документи.

Інформаційну основу дослідження становлять статистичні звіти про діяльність промислових підприємств України та

Львівської області, аналітичні матеріали міністерств, організацій. В роботі застосовані сучасні методи дослідження, зокрема: системного аналізу, прогнозування, програмно-цільового підходу, економічно-математичного моделювання.

1.5. Наукова новизна дисертації.

Теоретичні дослідження дозволили отримати нові наукові результати, які полягають в наступному:

- здійснено системне /структурно-функціональне/ трактування взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій;
- обгрунтовано поняття «взаємодія промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій»;
- обгрунтовані принципи, визначені роль і функції процесу взаємодії;
- розроблена класифікація видів взаємодії, викладені форми її організації;
- розроблені схеми і описана сутність комплексного управління організацією взаємодії;
- обгрунтовані завдання, функції і структура організаційно-економічного механізму взаємодії в процесі розвитку виробництва;
- розроблено методи оцінки економічної ефективності взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій.

1.6. Теоретична і практична цінність

Теоретичне значення результатів дослідження полягає у формуванні знань з питань розвитку промислового виробництва в умовах ринкової економіки, включаючи обгрунтування перспективних напрямків інвестиційної діяльності, класифікації видів взаємодії і їх організаційних форм. Теоретично обгрунтовано принципи і форми організації механізму взаємодії в процесі розвитку промислового виробництва, економіко-математичні моделі оцінки результатів взаємодії підприємств і фінансово-кредитних установ. Практичне значення результатів

форм і методів організації взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій на засадах підтримки пріоритетних напрямків.

Розроблений в дисертації організаційно-економічний механізм взаємодії в процесі розвитку промислового виробництва може бути використаний підприємствами і організаціями всіх форм власності, а також на регіональному рівні. Його впровадження сприятиме раціональному використанню всіх видів ресурсів, активному залученню фінансово-кредитних організацій до підвищення ефективності промислового виробництва, раціонального використання інвестиційного потенціалу.

1.7. Апробація роботи та опублікування матеріалів досліджень.

Результати досліджень доповідались на міжнародній науково-практичній конференції та на теоретичних семінарах Інституту регіональних досліджень НАН України, де вони отримали схвальну оцінку.

Теоретичні та методичні положення дисертаційної роботи відображені в опублікованих роботах загальним обсягом 5,2 друкованих аркушів.

1.8. Структура, зміст та обсяг дисертаційної роботи.

Структура дисертації дає змогу розкрити основні теоретичні положення та методичні заходи по організації взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій.

У вступі обгрунтована актуальність дослідження питань організації взаємодії промислового виробництва і фінансово-кредитних інституцій в умовах переходу до ринкової економіки, визначені мета і завдання дослідження, висвітлено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

В першому розділі «Економічна сутність взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій» досліджено особливості і перспективи розвитку промислового виробництва, інтереси і форми взаємодії промислових

підприємств і фінансово-кредитних установ, обґрунтовані завдання і принципи взаємодії.

В другому розділі «Формування механізму взаємодії в управлінні розвитком промислового виробництва» наведені фактори формування механізму взаємодії, розроблена структура і обґрунтовані відповідні функції організаційно-економічного механізму цього процесу. В ньому визначаються етапи формування цього процесу, напрямки виробничо-фінансової діяльності і види взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій.

Третій розділ «Методи оцінки економічної ефективності взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій» присвячений обґрунтуванню методологічних засад економічної оцінки взаємодії. В ньому запропоновані методи обґрунтування інвестиційних рішень, наведена система показників для оцінки економічної доцільності варіантів розвитку виробництва, висвітлені розроблені економіко-математичні моделі розв'язку задач використання інвестиційних ресурсів.

Дисертація об'ємом 144 сторінки машинописного тексту, включає 8 таблиць, 6 малюнків та 31 формулу. Список використаної літератури складається з 80 позицій.

1.9. Особистий внесок дисертанта.

До основних наукових результатів, які становлять особистий здобуток дисертанта і виносяться на захист, належать:

- розкриття сутності взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій і визначення поняття взаємодії,

в основі яких лежать виявлені в процесі дослідження інтереси суб'єктів процесу взаємодії, завдання і принципи її організації;

- розкриття організаційно-економічного механізму взаємодії, формування якого проводиться на засадах відповідності структури і функцій, видів взаємодії промислового підприємства і фінансово-кредитних організацій;

- обґрунтування методологічних засад економічної оцінки взаємодії на основі комплексної оцінки її наслідків за допомогою системи показників, в обґрунтуванні якої враховані екзо- і ендogenous фактори, притаманні ринковій економіці;

- методи оцінки інвестиційних рішень, які враховують фактор часу, інфляційні процеси, з використанням оптимізаційних економіко-математичних моделей для вибору варіантів розвитку промислового виробництва.

2. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Перехід економіки на ринкові засади, як глобальної стратегії вирішення соціально-економічних завдань нашої країни на сучасному етапі, обумовлює не тільки високі вимоги до розвитку промислового виробництва, прискорення науково-технічного прогресу, матеріалізації його досягнень у виробництві, але й визначає якісно нові сторони у вирішенні завдань соціально-економічної і технічної політики, визначаючи необхідність ефективної взаємодії всіх структурних ланок національної економіки.

Якісно нові особливості обумовлені передусім зміною ролі власності в системі суспільних відносин, яка на сучасному етапі набуває все більшу пріоритетність в обґрунтуванні стратегії і тактики діяльності суб'єктів господарювання, використання всіх видів ресурсів, їх ефективності, в визначенні кількісних і якісних показників кінцевих результатів виробництва.

Другою, не менш важливою, стороною є все більша необхідність створення дієвих механізмів реалізації ринкових відносин в різних системах як виробництва, так і фінансово-кредитних, посередницьких і інших структурах для забезпечення ефективного розвитку економіки. Останнє знаходить своє практичне втілення в реалізації інвестиційних, регіональних,

державних, науково-технічних програмах, в питаннях методології і методики, розробка яких визначається потребами подальшого розв'язання проблемних завдань як в теоретичному так і в практичному аспектах.

Принципова важливість відмічених положень у вирішенні завдань розвитку промислового виробництва, підвищення рівня його інтенсифікації обумовили дослідження і розробку принципів, теоретичних і методологічних положень організації взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій, виходячи з особливостей і перспектив розвитку промислового виробництва в Україні.

2.2. Проведені в роботі дослідження показують, що процеси якісної перебудови виробництва вимагають значних коштів і маневрування ресурсами. Від того наскільки ефективно використовуються інвестиційні кошти залежить в значній ступені ефективність структури виробництва і відтворювального процесу в цілому. Як показав аналіз, частка виробничих капіталовкладень в сукупному суспільному продукті складає 7,4%, а в виробленому національному доході досягає 7,9%. Формування основних виробничих фондів за останній період обумовлено переважно зміною структури капіталовкладень в сторону збільшення їх частки, яка скеровувалась на технічне переозброєння і реконструкцію підприємств. Тривалий період має місце падіння ефективності використання основних фондів. Одна із основних причин - сповільнення темпів в використанні досягнень науково-технічного прогресу через великі терміни будівництва виробничих об'єктів, повільне впровадження і освоєння нових виробничих потужностей. Потрібно також відзначити, що галузева структура продовжує зберігати тенденцію екстенсивного розвитку. Не спостерігається економія ресурсів в галузях і прискорення в них науково-технічного прогресу.

В останній період загострилась проблема пошуку коштів для капіталовкладень, що ускладнює здійснення структурних перетворень. Практика показує надмірну розтягнутість інвестиційного циклу /8-12 років/, який приблизно вдвоє перевищує норматив.

Досвід багатьох країн показує, що тривале функціонування адміністративно-командної системи призводить до глибоких

диспропорцій в матеріальних і грошових потоках. В останні роки порушення пропорцій між товарами і грошми посилювалось через збільшення бюджетних дотацій, слабку регуляцію емісії.

Банківська система в Україні, яка сформувалась в 1989-1994 роках, нараховує 245 банків з 1754 філіями. В таблиці наведені основні показники діяльності частини акціонерних банків. Як показують дані таблиці практично по всіх показниках їх діяльності існують суттєві відмінності в співвідношеннях, які свідчать про те, що процес формування банківської системи України є незавершеним і на їх діяльність впливають неоднозначні зміни, які відбуваються в економічному і фінансовому середовищах. Розмаїття показників діяльності, яке детально досліджене в роботі, свідчить про значні відмінності у виконанні банками відповідних функцій, зокрема, надання послуг безпосередньо підприємствам, організаціям, громадянам, кредитно-розрахункове, касове та інше банківське обслуговування.

Запровадження ринкових відносин принципово змінює роль фінансово-кредитних інституцій в економічній діяльності, підвищує ступінь їх впливу на господарські процеси. Вирішення завдань по вказаних напрямках залежить від ефективності організації взаємодії промислового виробництва з фінансово-кредитними структурами.

2.3. Роль взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій полягає в сприянні протидії спаду виробництва, стимулюванні грошової стабілізації і блокуванні інфляції витрат виробництва і обігу, послабленні масштабів неплатежів, полегшення взаєморозрахунків, покращення інвестиційного становища, зокрема, зниження інвестиційного ризику, підвищення в умовах масового акціонування економічної безпеки країни шляхом регулювання складу засновників і акціонерів.

Реалізація інтересів підприємств, фінансово-кредитних організацій, території повинна здійснюватись за допомогою конкретних форм взаємодії в процесі управління розвитком промислового виробництва, а саме: створення господарських спілок, холдингових компаній, організація координаційних центрів і рад при об'єднаннях для управління інвестиційними

Таблиця 1. Основні показники діяльності банків (в млрд. крб.)

Банк, місто	Кількість філій	Капітал	Статутний фонд	Актив на 01.07.94	Кредити	Прибуток	Дохідність активів	Дохідність капіталу
Укрбанк, Київ	522	4089.8	625.9	184616.1	41454	10572.7	5.7	258.5
Сбербанк, Київ	113	2517.5	250	166015.9	17500.7	6432.6	3.9	255.5
Спексбанк, Київ	23	473.8	360.8	5029.7	4129.4	0	0	0
Дніпровський УМБ, Донецьк	3	334.8	2570.2	135.6	40.9	-	-	-
Сбербанк, Київ	28	240.5	112.5	4522.7	2441.2	315.8	7	131.3
Сбербанк, Київ	33	222	66.3	7754.2	6125.9	71	0.9	32
Сбербанк, Київ	13	88.1	13.1	1808.7	1440.6	18.6	1	21.1
Дніпровський, Запоріжжя	1	86.1	74.9	603.7	449.5	24.5	4.1	28.5
Сбербанк, Львів	3	69.1	49.7	540.9	254.4	68.8	12.7	99.6
Сбербанк, Львів	6	52.3	530.9	95.6	118.9	-	-	-
Сбербанк, Київ	0	50.5	21.3	459.5	87.5	54.3	11.3	107.6
Сбербанк, Запоріжжя	5	49.1	17	633.3	230.7	125.4	19.8	255.4
Сбербанк, Львів	11	46.1	19.8	639.3	718.8	108.2	12.5	236.3
Сбербанк, Львів	1	34.2	11.4	142.2	64	-	-	-
Сбербанк, Київ	8	31.2	11.7	566.8	476.7	40.2	6.9	118.5

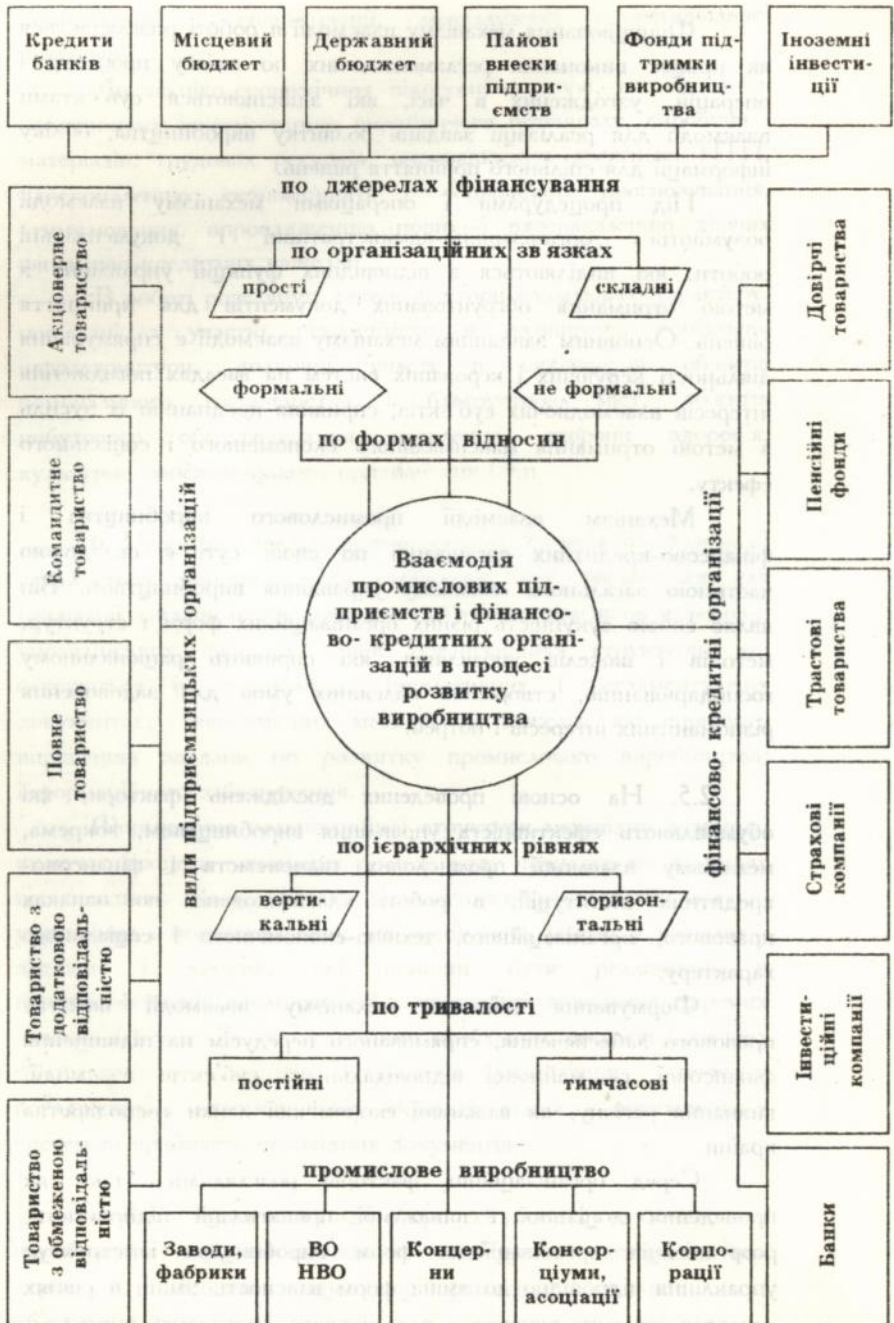
програмами і сприяння розвитку виробництва та інш. В роботі детально досліджені чинники, які впливають на різноманітність форм і видів взаємодії. Схематичне зображення представлено на мал.1.

Організаційна структура управління розвитком виробництва формується, виходячи з поставлених завдань, поєднання державних, колективних і індивідуальних інтересів. Таким чином, організаційна структура являє собою сукупність різноманітних ланок галузевих, територіальних органів, підрозділів фінансових організацій, підприємств, асоціацій, концернів тощо, які перебувають у взаємодії і наділені відповідними повноваженнями, правами та обов'язками для виконання функцій і раціонального поєднання інтересів учасників.

Організаційна структура спрямовується на забезпечення ефективного управління розвитком промислового виробництва, передусім, на засадах широкого застосування економічних відносин, координації і об'єднання зусиль і коштів підприємств, фінансово-кредитних установ та інших організацій.

2.4. Розробка методологічних положень і обґрунтування рекомендацій по організації взаємодії між підприємствами і фінансовими установами в дисертації проводились під кутом зору вирішення наступних завдань: обґрунтування шляхів найбільш повного використання фінансових, матеріальних та інших ресурсів, як об'єктивної вимоги сучасного стану розвитку економіки; забезпечення тісного взаємозв'язку і взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій у вирішенні проблем структурної перебудови промислового виробництва в умовах переходу до ринкових відносин.

Таким чином, взаємодія промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій в процесі розвитку промислового виробництва - це вид управлінської діяльності, який здійснюється різного роду управлінськими структурами і спрямований на використання резервів виробництва, ефективного використання виробничого потенціалу, а також на усунення різного роду неузгоджених дій.

Мал. 1. Схематичне зображення видів взаємодії.

Функціонування механізму взаємодії в роботі розглядається як процес виконання регламентованих по змісту процедур і операцій, узгоджених в часі, які здійснюються суб'єктами взаємодії для реалізації завдань розвитку виробництва, обліку інформації для спільного прийняття рішень.

Під процедурами і операціями механізму взаємодії розуміються організаційно-адміністративні і документальні роботи, які виділяються з відповідних функцій управління з метою отримання обґрунтованих документів для прийняття рішень. Основним завданням механізму взаємодії є спрямування діяльності керуючих і керованих систем на засадах погодження інтересів взаємодіючих суб'єктів, сприяння поєднанню їх зусиль з метою отримання максимального економічного і соціального ефекту.

Механізм взаємодії промислового виробництва і фінансово-кредитних організацій по своїй суті є складовою частиною загального механізму управління виробництвом. Він являє собою сукупність різних організаційних форм і структур, методів і важелів управління, які сприяють раціональному господарюванню, створенню належних умов для задоволення різноманітних інтересів і потреб.

2.5. На основі проведених досліджень фактори, які обумовлюють ефективність управління виробництвом, зокрема, механізму взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних інституцій, в роботі класифіковані по ознаках правового, організаційного, техніко-економічного і соціального характеру.

Формування діючого механізму взаємодії вимагає правового забезпечення, спрямованого передусім на підвищення фінансової та майнової відповідальності суб'єктів взаємодії, визнання регіону, як важливої економічної ланки господарства країни

Серед організаційних факторів розглядалися такі, як проведення доцільної і виваженої приватизації підприємств, реорганізація організаційних форм виробництва і структур управління відповідно до зміни форм власності, зміни в рівнях

концентрації і спеціалізації, міжгалузевої і регіональної кооперації.

До техніко-економічних віднесні фактори, які сприяють ефективному використанню виробничого потенціалу, сировини і матеріалів, трудових ресурсів, впровадженню досягнень НТП, удосконаленню економічного і соціального прогнозування, стимулюванню, впровадженню нових і вдосконаленню діючих фінансово-кредитних важелів.

В роботі розглянуті також фактори соціального характеру, пов'язані з участю підприємств в розширенні соціальної інфраструктури, дольової участі в будівництві об'єктів комунального господарства і благоустрою міст, об'єктів побутового обслуговування населення, охорони здоров'я, культурно-просвітницького призначення і т.п.

2.6. Проведені дослідження показали, що механізм взаємодії складається з організаційної структури, яка формується для реалізації завдань необхідних для суб'єктів - учасників взаємодії; управлінських функцій ланок організаційної структури, які фіксуються в положеннях, нормативних і регламентуючих документах; економічних методів та важелів, які сприяють вирішенню завдань по розвитку промислового виробництва; інформаційного забезпечення.

Формування організаційної структури механізму взаємодії включає процеси виконання різного роду процедур по функціях від пов'язаних ланок, а саме, визначення окремих ланок органу управління і посадових осіб, які приймають участь у взаємодії, завдань і заходів, які повинні бути реалізовані в процесі взаємодії; послідовності і черговості виконання окремих завдань і операцій; використання необхідних ресурсів і джерел фінансування; методів і важелів управління; порядку погодження і взаємозв'язків окремих етапів і показників з системою прийняття необхідних документів.

2.7. Вибір видів взаємодії в процесі розвитку промислового виробництва доцільно проводити в наступних напрямках: по-перше, в здійсненні концентрації фінансових зусиль шляхом об'єднання фінансових ресурсів для вирішення спільних завдань

з частковим залученням коштів фінансово-кредитних організацій. По-друге, питання розвитку і вдосконалення організації виробництва можуть вирішуватись шляхом якісної інтеграції промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій з утворенням нових організаційних структур.

В умовах переходу економіки на ринкові відносини вказані завдання необхідно вирішувати за допомогою економічних важелів і сучасних організаційних методів. Вони можуть бути прямою і непрямою дією.

Об'єктивно процес структурних перетворень в промисловості повинен бути тісно пов'язаний з формуванням багатогалузевих компаній, холдингів, фінансово-промислових груп, концернів, тощо. В роботі досліджено, що їх склад і характер визначаються типом підприємства, формою і видом власності. Взаємовідносини між суб'єктами господарювання, що об'єднуються, будуються на договірних засадах. При формуванні нової організаційної структури і її механізму взаємодії самостійний суб'єкт господарювання вступає у взаємовідносини з другими суб'єктами і ланками цієї структури. Внутрігосподарські відносини мають дві сторони: соціально-економічну і організаційно-економічну. Перша являє собою систему відносин, яка формується між суб'єктами господарювання відносно володіння, розпорядження і використання умов і результатів відтворення, які визначаються формами власності і механізмом її реалізації. В основі другої лежать відносини між господарськими суб'єктами з приводу організації елементів процесу виробництва: виробничих ресурсів, робочої сили, процесу праці. Обидві сторони внутрігосподарських відносин взаємопов'язані, що визначає необхідність забезпечення стійкої відповідності між ними в рамках організаційних перетворень. Організація внутрігосподарських відносин ґрунтується на принципах, які поділяються на загальні, що не залежать від форми власності, і специфічні, що притаманні підприємствам і організаціям даної організаційно-правової форми підприємництва.

2.8. В роботі обґрунтовано методику засад економічної оцінки взаємодії. Ефективне регулювання підприємств

виробництва на основі його взаємодії з фінансово-кредитними інституціями здійснюється на засадах визначення мети і завдань розвитку, механізму і інструментів його реалізації і економічної оцінки дійовості проведення інвестиційних заходів, проектів, програм. Економічне обґрунтування інвестиційних програм, як основного наукового методу здійснення розвитку виробництва, пов'язана з оцінкою альтернатив досягнення тотожної мети. Мета розвитку виробництва формується об'єктивно, оскільки вона пов'язана з об'єктивно існуючими потребами.

Всі альтернативні шляхи досягнення мети спрямовані на забезпечення кінцевого ефекту і відповідного рівня задоволення потреб. В спрощеному вигляді відмінності між альтернативами зводяться до різної віддачі від капітальних і поточних витрат, пов'язаних з кожною альтернативою, оскільки умови реалізації останніх відрізняються розподілом капіталовкладень в часі організацією виробництва, технологічними системами, термінами реалізації, тощо. Економічна оцінка результатів взаємодії пов'язана з визначенням соціально-економічного впливу цього процесу, що диктує необхідність більш точного встановлення витрат і результатів асоційованих підприємств і організацій зв'язаних взаємодією в процесі розвитку промислового виробництва, і з розробкою різних технологічних способів.

Таким чином, економічна оцінка взаємодії - це багатоплановий процес, який дозволяє визначати доцільність інвестиційних заходів з різних точок зору, починаючи від встановлення їх ролі і закінчуючи визначенням очікуваного ефекту.

2.9. Проведений в роботі аналіз методик визначення економічної ефективності нової техніки, капітальних вкладень показав, що вони переважно придатні для визначення галузевої ефективності при заданих умовах. В умовах невизначеності, які притаманні ринковій економіці, встановлення доцільності впровадження інвестиційних заходів, проектів, програм повинні проводитись на засадах всесторонньої оцінки їх наслідків з врахуванням найсуттєвіших чинників, а саме: інфляційних процесів, ризику, тривалості, попиту та інші. В цьому зв'язку в дисертації обґрунтована система показників, яка враховує

особливості визначення економічної ефективності інвестиційних заходів в умовах ринкової економіки. Вона включає як відомі із спеціальної літератури, так і розроблені в процесі дисертаційного дослідження показники.

Серед них: визначення майбутньої і теперішньої вартості доходу, коефіцієнт доцільності вкладення коштів, визначення точки самоокупності об'єктів виробництва, починаючи з якої випуск товару повинен приносити прибуток, визначення подорожчання інвестицій в залежності від зміни процентної ставки за кредит, накопичення незавершеного виробництва і використання виробничого потенціалу.

Подорожчання інвестицій /капітальних вкладень/ :

$$I_{\text{inv}} = \frac{P_{\text{рк}}}{P_{\text{рн}}}$$

де: I_{inv} — індекс впливу подорожчання інвестицій,

$P_{\text{рк}}$, $P_{\text{рн}}$ — процентні ставки за кредит на кінець і початок періоду.

Накопичення незавершеного будівництва:

$$I_{\text{inv}} = \frac{N_{\text{зк}}}{N_{\text{зн}}}$$

де: I_{inv} — індекс впливу накопичення незавершеного будівництва,

$N_{\text{зк}}$, $N_{\text{зн}}$ — обсяг незавершеного будівництва на кінець і на початок періоду.

$$I_{\text{пп}} = \frac{K_{\text{вик}}}{K_{\text{вин}}} - 1,$$

де: $I_{\text{пп}}$ — індекс впливу використання виробничого потенціалу,

$K_{\text{вик}}$, $K_{\text{вин}}$ — коефіцієнти використання виробничого потенціалу на кінець і на початок періоду,

/-/ — сприяння зростанню інфляції,

/+/ — сприяння зменшенню інфляції.

Особлива увага в роботі приділена методам визначення ціни продукту. Інфляційне зростання ціни продукції, послуг можна визначити за формулою:

$$I_{\text{ці}} = \Pi_1 \frac{M_1}{M_0} + \Pi_2 \frac{E_1}{E_0} + \Pi_3 \frac{Z_1}{Z_0} + \dots,$$

де: $I_{\text{ці}}$ — інфляційне зростання ціни,

$\Pi_1, \Pi_2, \Pi_3 \dots \Pi_n$ — питома вага елементів витрат,

$$\sum_{i=1}^n \Pi_i = 1, \text{ тобто сума всіх коефіцієнтів дорівнює } 1$$

Реалізація продукції, робіт, послуг $/P/$:

$$P = \sum_{i=1}^n R_i \cdot \underline{C}_i,$$

де: R_i — обсяг реалізації продукції,

\underline{C}_i — ціна одного продукту.

Дохід з врахуванням індексів інфляції $/D/$:

$$D = \sum_{i=1}^n P_i \cdot \Pi_i \cdot I_{\Pi_i} - Z_v \cdot I_{Z_v}$$

де: Z_v — витрати виробництва,

I_{Z_v} — індекс інфляції витрат виробництва /без з/п/.

Для будь-якого періоду з встановленим середнім індексом інфляції ціни і витрат:

$$D = \sum_{i=1}^n R_i \cdot \Pi_i / I + I_{\Pi_i} / - Z_v / I + I_{Z_v} /$$

Інфляційний прибуток / Π_i /:

$$\Pi_i = \Pi_z - \Pi_p,$$

де:

Π_z — загальна величина прибутку за весь період,

Π_p — прибуток в порівняльних цінах за цей же період

Темп інфляції визначений по прибутку / tip /:

$$\text{tip} = \frac{\Pi_z}{\Pi_p}$$

3. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

3.1. Одним з шляхів подолання негативних явищ в розвитку промислового виробництва є організація широко-масштабної взаємодії фінансово-кредитних організацій і промислових підприємств на засадах створення нових організаційних форм інтеграції виробництва, перехресного володіння акціями і застосування консолідуючих заходів /податкових, фінансових, нормативних/.

3.2. Реалізація інтересів підприємств, фінансово-кредитних організацій, території повинно здійснюватися за допомогою конкретних форм взаємодії, а саме: створення господарських спілок, фінансовопромислових груп, холдингових компаній, організації координаційних центрів і рад при об'єднаннях та інші.

3.3. Вибір видів взаємодії в процесі розвитку виробництва повинен проводитись шляхом об'єднання ресурсів фінансово-кредитних організацій; тісною інтеграцією промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій з утворенням нових організаційно-управлінських структур.

3.4. Взаємодія промислових підприємств, фінансово-кредитних організацій значно підсилює інтенсивність відтворювального процесу.

3.5. В умовах ринкової економіки визначення ефективності взаємодії промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій повинно проводитись на засадах всесторонньої оцінки її наслідків з врахуванням найсуттєвіших чинників, зокрема, інфляційних процесів, ризику, тривалості пошуків та інші за допомогою системи показників.

3.6. Запропоновані економіко-математичні моделі з декількома критеріями оптимізації для визначення раціонального варіанту розвитку промислового виробництва. Проведення розрахунків по запропонованих методах дозволяє докладніше обґрунтовувати прийняття рішень по формуванню інвестиційної діяльності в процесі розвитку виробництва, визначати можливі її наслідки, а також проводити відповідний, а також проводити відповідний аналіз стану виробничо-господарської діяльності користувачів кредиту, а значить, реалізувати дійову взаємодію промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій.

4. ОСНОВНІ РОБОТИ ПО ТЕМІ ДИСЕРТАЦІЇ

4.1. Ханас Г.П. Взаємодія промислових підприємств і фінансово - кредитних організацій. Препринт наукової доповіді. Львів, ІРД НАН України, 1995 - 3,0 д.а.

4.2. Бойко Є., Ханас Г. Інвестиційна діяльність і структурна перебудова виробництва. Збірник наукових праць «Становлення нової економічної системи в Україні», ч.1. Львів, МОУ, 1994. - 0,5 д.а.

4.3. Бойко Є., Долішня Б., Ханас Г. Обґрунтування вибору напрямків використання капіталовкладень в виробничих системах. Збірник "Становлення нової економічної системи в Україні", ч.2. Львів, МОУ, 1994 - 0,6 д.а.

4.4. Зайцев О., Пономаренко Є., Ханас Г. Прибуток від держави - підприємству. Газета «Діло» N 99, 1994 - 0,8 д.а.

4.5. Ханас Г., Пономаренко Є., Струтинська Л. Нагальне роздержавлення підприємств недоцільне. «Діло», N 40, 1995 - 0,3 д.а.

4.5. Зайцев О., Пономаренко Є., Ханас Г. Прибуток від держави - підприємству. «Діло» N 99, 1994 - 0,8 д.а.

АННОТАЦІЯ

ХАНАС Г.П. Механізм взаємодіяння промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій в процесі розвитку виробництва.

Дисертація на соискание ученої ступені кандидата економічних наук по спеціальності 08.06.01 - «Економіка підприємств і форми господарювання». Інститут регіональних досліджень НАН України, Львів, 1995г.

Захищається рукопис дисертації, в якій містяться проблемні положення теорії і методології управління розвитком промислового виробництва, організації взаємодіяння промислових підприємств і фінансово-кредитних організацій. Раскрыт механізм управління взаємодіяння і методи оцінки його наслідків.

ANNOTATION

G.P.HANAS Management of interacion of enterprises and financial and credit companies in the press of manufacture deselopment.

Theses submittel for candidate degrel of *Economy fccience*, specialily - economy of enterprisce and usng of economic resources. Institute of a regional investigation, Acadey of feince of Ukraine, Lviv, 1995.

Defence of a theres on probleme of theory and metodology of management of manufacture development, organisation of interaction of finance and credit companies and enterprises. Mechanics of management of interaction and metods of estimating its consequences are dicovered.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: розвиток виробництва, промислові підприємства, фінансово-кредитні організації.

078254

АВ 33.676

Підписано до друку з готових діапозитивів 29.12.95
Формат 60x84 1/16. Папір писальний. Друк офсетний.
Тираж 100 екз. Замовлення № 056
Друкарня Видавництва "ЕНЕЙ"
м. Львів, вул. Кульпарківська 139, тел. 64-94-28.